

„ЗАСТАВА“ излази два пут у недељу, средом и суботом.

Цена је на годињу 10 фор., на по годиње 5 фор., на четврт годиње 2 фор. 50 новч. а. пр. за Аустрију, а за Србију на годињу 100 грош. на по год. 50, а на четврт годиње 25 гроша.

ЗАСТАВА

Оглас се рачувају по кодичним врстама, које из гармонично заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 6, за сваки даљи пут 4 новч. Осим тога за жиг уве по 30 новч. Дописи се шаљу курдинству а предлата администрацији „ЗАСТАВА“ у Пешти, Grünbaumgasse, Mexico, I. Stock Thür Nr. 10.

БРОЈ 83.

У Пешти, у среду 23. новембра 1866.

ГОДИНА I.

Пешта 22. новембра.

Што се најпосле о Кандији јавља, било у турским било у грчким листовима и телеграмима, све то потврђује, да се Хришћани на острву недаду победити у својој јуначкој одбору противу турске силе. У једном марсељском телеграму од 17. (29) о. м. саопштава се као најновије и Цариграда, да турске листови и сами пишу, „како неки део“ народа у Кандији не престаје противу Турака борити се. Султан је врло узнемирен што народни покрет Кандије још траје; мисли се, да ће велики везир, Аали паша, морати одступити од власти, па ће на његово место доћи Фуад паша. По телеграму марсељском, огорчење султана незауоставља се на в. везиру, него се простире и на енглески лист: „Левант Хералд“, и француски: „Л'Етоал д'Ориан“, која оба у Цариграду излазе. Противу тих листова, подигнута је, као што се чује, тужба од турске владе, да предају јавности „лажне новости“, јер јављају да Хришћани Турке побеђују у Кандији! Зна се, међутим, да исти листови вазда беху топли заступници турских интереса, и кад данас пишу о рабром држању кандинотских Хришћана, то је само доказ, да је то држање необорива истина, те и за Турску не може бити ништа спасоносније, него да призна истину, па да зарапа учини уступку правди која је на страни народних бораца.

По једном телеграму из Атине од 14. (26) о. м. „Мустафа паша био је напао на манастир Аркудион у Ретимосу, који беше шанчевима и бедемима утврђен. Бој био је жесток, и много се крви просуло. Испред манастира било је подкопа са баратум; ти подкопи планули су у ватру и нанели су гдне губитке Турцима, тако да се Мустафа паша са својом војском морао повући у Апокоронос.“ Из Цариграда јављају 15. (27) о. м., преко Одесе, да „Коренеос са Хришћанима држи сав источни крај Кандије; грчки добровољци заузели су Селинос. Сфакиоти у својој положају чекају, да се са турском војском огледају. Овој се непрестано помоћ, то из Цариграда то из Александрије, пише. Султан је послао две ратне лађе у помоћ онима, које стражаре на мору око Кандије, давши им уједно заповест да их узврате (ако могу) „Санхелион“, ратни пароброд који из Грчке борце и чебану и рану у Кандију довози.“

Заста се дивити мора јунаштву са којим шака Хришћана у Кандији са тако незнатним средствима ратним, за толико месеци одолева толикој турско-египтској војсци, наоружаној обилно свачим што само француске и енглеске оружнице као најновије и најваљаније произвести могаху! Тај пример Кандије живо нас утврђује у вери, да је 1862 требало само да Србија Црној Гори своју братску руку пружи, па да Херцеговина, Босна и Стара Србија престану једном робовати — робовати горе му од себе! Није се имало „изолучених“ пушак и топова; ал ево примера у Кандији, где јуначки дух народа, управо таког као што је српски народ, победоносно пробија кроз густу шуму турских „изолучених пушак и топова.“ — Србија се спрема од 1862, али се спрема и Турска; ако је за оружјем стало, посљедња га и данас и више и боље има. Али 1862 беше време кад се српска народна слобода и самосталност без утицаја страних сила, без обвезујуће помоћи са стране, извојевати могаху; а је ли још и данас таке прилике? Но ми опет велимо, нека здрава свест утврди братске свезе међу свима синовима српским, па још ваљда није доцкан да своје народно право јуначки одбранимо.

Министар „иностраних дела“ у Београду позива, преко званичних „Српских Новина“ (бр. 134), „Турке који су 1862 из Београда изселили се, па били имали што тражити за ствари које су услед догађаја од 1862 остале нерешене (sic), да поднесу своје тражбине мешовитој (српско-турској) комисији, која је за ту цел у Београду образована.“ Зна се, да је 1862 српска престолница од турског лубардања небројане штете и губитке имала; међутим, г. министар београдски ништа неспомине о накнади Срба које су Турци оштетили! У својој позиви турских „тражбина“ исти министар оснива се на „конвенцију“ са Али-Низамом турским комисаром; та конвенција“ у овоме је: да влада београдска плати Турцима девет милиона гроша у накнаду за њихова добра у Београду.

„Српске Новине“ потврђују глас о лепом прима-

њу кнежевог посланика у Петрограду. Познато је, да су г. Гарашанин и г. Мариновић под владом Карађорђевића служили за распрострање француског утицаја у Србији противу руског. Услед тога буде из Петрограда заповеђено, то се Гарашанин удали из министарства спољашњих послова коме на челу беше. Запамтило се, да је тада г. Гарашанин уздахнуо, рекавши: „ја браних Србију противу Русије једанајест година, и ето је неодраних!“ Данас је тај исти човек опет министар спољашњих послова, и његов политични сапутник Мариновић „седи у Петрограду за царским столом на једном од првих места!“ Питање је: да ли је г. Гарашанин одбранио, или још „брани Србију противу Русије,“ или је дочек г. Мариновића у Петрограду „одличан“ у смислу „одличности“, која се тамо чини, и побеђенима са Кавказа. Ми много полагамо на братску свезу јуначког српског народа са великим руским народом; али ми желимо, да та свеза буде онако искрена и стална као што су непромењиви обшти интереси Срба и Руса, и зато морамо да опоменемо на промењивост карактера у истих лица за тако кратко време у тако пресудним спољашњим одношајима Србије.

Париски „Монитор“ дознао је и појединости, „протокола“ подписаног у Цариграду 15. (27) октобра о расправи тегаба које владаху између порте и Црне Горе.“ По овом листу, „означање турско-црногорских граница као што их је определила међународна комисија од 1859, није престало давати повода сукобима од времена на време; на Цетињу би спремљен 3. маја 1864 нов предлог за уређење граница, али и тај буде залудан. Данас порта сасвим пристаје на означање граница што је донела споменута комисија од 1859. Она се одриче присвајања земаља, које леже испред Спужа, под циглим условом, да Црногорци неподигну ту никаких утврђења, а сама пристаје да поруши своју тврдињу Височицу. Што се тиче погодбе за размену пограничних имаовина са турске и црногорске стране, та ће се извршити идућег пролећа. И тако, додаје најпосле „Монитор“, нема више никака неспоразумљева између Турака и Црне Горе.“ А Херцеговина, а Босна, а Стара Србија? То су главне провале између Срба и Турака, и докле је тих провала, докле мора бити и неспоразумљева између порте и Црне Горе, као и Србије.

Италијански лист „Есперанца“ проглашује руско-пруски савез за свршену ствар. „Што је пруски генерал Мантајфел у Петрограду започео, вели исти лист, то је принц наследник пруског краља сретно довршио. Војска и народ, племићи и цар у Русији, који никад није осуђивао владање пруског краља, дубоко су уверени о пужности слоге између дворова у Берлину и у Петрограду. Званичним листовима нарочито је заповеђено, да одричу уговор пруско-руског савеза, као што то у таком случају увек бива.“ Аустријски Грачки лист већ дознаје и тајну цел пруско-руског савеза, та би била прво и прво да се подели Аустрија, и то овако: Галиција, Угарска и славенске земље да припадну Русији; аустријско-немачке области дале би се Прусији; а јужна Тиролска, Истрија и Далмација Италији. Италијански лист „Пунголо“, додаје још, да пруска влада увелико ради, да Трет буде пруским пристаништем. Бизмарк би био послао и новца пруском консулу у Трсту, са упуством, да распростире мисао у тој вароши о уређењу исте као слободног пристаништа под заштитом Прусије.

Енглески листови изјављују велику бригу о одношајима Енглеске са Ирландском. Ирландци, као што исти листови уверавају, надају се новом покушају фењичана за ослобођење од Енглеске, и то о идућем Божићу. По ирландским клубовима сматра се као извесно, да се у тој цели и Стивенс, главни вођа фењичана, вратио тајно у отачбину, одкуд је недавно из затвора био одбегло у Француску, и отуд у Америку. Енглеска полиција расписала је награду од 2000 дуката ономе, који би Стивенса у Ирландској ухватио, или полицији показао.

У Лондону се боје, да ће устанак букнути не само по ирландским варошима, него и по ирландским селима, где га је много теже спречити и обуставити, и одкуд се лако и брзо по целој земљи распрострети може. Једна ратна лађа и три регименте војске послала је енглеска влада у Ирландску ради стражарења противу фењичана. „Тајмс“ се нада, да би се фењичанске чете брзо распреле пред енглеским топовима: међутим и тај

лист признаје, да се фењичани озбиљно спремају да ослободе своју земљу од Енглеске.

Још прошле године влада североамериканска покренула је званично питање о накнади коју би Енглеска имала платити за штете, нанете северо-американској трговини од „Алабама“, лађе оклопнице југоамериканских убојица, саграђене у енглеској бродарници. Влада енглеска одговорила је, да по бродарским уговорима она не може бити одговорна за послове приватних бродара. Међутим, иста влада изјавила е готовост да се споразуме са американском владом о изменама у енглеском законодавству, које би биле пужне за будуће осигурање американско-морског бродарства. Пре неколико дана један енглески лист јавио је, да је питање „Алабама“ наново покренуто; сад се чује, да је енглеска влада одредила 12 најпознатијих енглеских правника у одбор, који ће спремити предлог за пужне измене у енглеском законодавству, што се тиче морског бродарства. Мисли се да ће се тако избећи сваки тежи сукоб између Америке и Енглеске, у питању „Алабама.“

Званична енглеска „Глоба“ тврди, у једном допису из Мехика, да је између француске и североамериканске владе уговорено, да сједињене американске државе расположе како најбоље умеју са Мехиком, под условом: да јемче Француској за дуг који јој царевина мексиканска дугује, и да узму под заштиту француске грађане и њихове интересе у Мексици. Тај уговор био би закључен без питања цара Максимилијана; зато је овај и оставио Мехико чим је за исти уговор дочуо. Новији гласови из Мехика потврђују, да је исти цар из Вера-Круза узео пут у Европу.

УГАРСКИ САБОР.

Седница уг. дољне куће од 19. нов.

У суботу, 19 нов. започела је дебата дољне куће уг. сабора о кр. одпису од 5. нов. и то засад о предлозима Тисе Калмана и Деака о томе, што треба да се у адреси изкаже. Предлози се ови слажу, да се одбор петнајсторице изашље, који ће адресу саставити, и у тој адреси да се ошет миште безусловни повратак устава, а наиме парламентарна влада и одговорно министарство; не слажу се у том, што Тиса хоће да се и то каже, да сабор пре тога није у стању, ништа даље ма у самим одборима својима радити, а Деак предлаже, да сабори и даље раде.

Дебату је отворио Тиса Калман подужом беседом из које сједећа места изводимо, која су значајнија.

„Ја не могу веровати, да се повратак ма и самог једног дела нашег устава може за такве услове везати, које ако примимо, разаравамо наш устав, и одричемо се једног дела наше најбитније права. Они услови, који обимају целу војену струку, заједно са свагдашњим нашим правом, рекруте одобравати, који све предмете који на благостање земље највећег уплива имају, нашем сабору одузимају — они услови по мом мишљењу могу само овај смисао имати: народ да самозволи, да не располаже сам о својој крви и свом новцу, да самозволи, да синови његови у ратовима крв троше, од који користи нема, и да се иста крв и новац проспу у корист други, или као што је искуство показало, без ичије користи — па онда ће се тек одломци установе повратити.“

Зашто да се даља стварна радња у комисијама прекине, разлаже Тиса овако:

„Има ји, који лојичну недосједност у томе виде ако сад обуставимо наш рад, који нисмо обуставили услед још непоспешнијег кр. одписа од 19 фебруара (3 марта). Ја се с њима не могу сложити. Кад смо ми у пролеће ове године поред свега одписа од 3. марта одборски рад наш почели, и продужили, онда држим да никога није у овој дворани било, да се ми од сада само начелно правне непрекидности придржавамо нашим делима тек да се све дубље заведемо донде, док напоследку противу исте незагрешимо.“

„Цел ради које смо онај корак учинили — ја сам бар онда зато тога ради на тај корак пристао — није била друга, него да делом дамо доказ нашег поверења, наше преусретљивости, и наше готовости поравнању на основу устава наше отачбине, да тиме разбијемо бригу владатељеву, да тим сигурније на то рачунати можемо, да ћемо услед наше адресе на кр. одпис

од 3. марта добити наша најбитнија права. Наше поверење пак не би оправдано, ми се преварисмо у нашим надањима. Утаким околностима можемо с пуном доследности, и лојиком казати, да ми онај поступак нећемо продужити, о којем је доказано, да цели неводи, јер така лојика и доследност, која од нас захтева, да истим путем даље идемо, и онда, кад је безуспешност и управљивост тога пута доказана; бацила би нас у велику опасност.

„Кад догађаје од год. 1860 прегледимо, опажамо да се строго држање устава тумачи за револуционалну тежњу и предисполност као слабост и почем је народ дао знаке своје поустљивости, и своје поверење исповедио, да жели поравнање, владу није побудило, да учини оно, што независи од њене милости, нити јој је заслуга, него што би јој дужност била, него то је напротив служило на то, да је она народ за умекшан држала, или бар за такви издавала, и саме је под разним формама настављала противу законе кораке удручења, од који се надала, да ће народ тако умекшати, да ће готов бити, део своји најбитнији права, да и себе издати.“

Ако дакле сабор и даље попустиће, буде, држи Тиса, да ће ону опасност за земљу издати, која је посљедица полумера, и рђаво удешене политике.

За њим је говорио бр. Етвеш. Он је расветљивао и бранио предлог Деаков. Почем нам право на непрекидност за излазну точку служи, то морамо се у том слатати, да легислатива неможе обезбети законе стварати, док год се законито стање неповрати.

Беседник вели, да кад је сабор и после одписа од 4. марта свој рад наставио, није му за основ служити могло, што би имао сановничке, лакверне наде да ће му се жеље и захтевања испунити, него су га други бенови руководили. Прво, што такви поступак није држао да је земљи штодљив, јер кад сабор осим дужности, које из прагматичне санкције произлачу, и интересе земаљске пред очима има — неможе до земљу опасна закључења допети. (Вика с леве стране; викаше се! видилисмо по вашем операту, како не би опасна закључења била.) Већина куће не може никада у обзиру начина обављања обшти ствари така начела поставити, која би интересима Угарске, а наиме њеним највишим интересима: законитој независности и самосталности противна била.“ (Вика на левици: видилисмо, читалисмо.) Други је ослов, што је сабор држао не само за безопасно, него и за пожељено: да и даље ради, јер је начин решења ти ствари од највеће важности за будућност; од прагматичне санкције овамо није угарско законодавство никада предмета од таке важности пред собом имало — нужно је дакле било, да се о том питању јако јавно мњење створи. (Левица: већ се створило.) „Није доста, да само ми посланици у том питању на чисто дођемо, ни да народ у том питању иде за речима поједини вођа. (Левица: Тако је!) Ако игде то је овде пужно, да сваки мађ. човек (magyar ember) опредељено мњење има. (Један Србин: Само Мађар-а други људи?) За стварне јавног мњења сад само расправа у сабору поспуљити може.“ У нашем времену није исторично право довољно јако (То и ми кажемо, и камо срећа, да то г. Етвеш и Мађари не само у одношењу према Аустрији, него и према народима у Угарској признаду, и уваже), да одржи такве установе, које су у сукобу са потребама државе и благостањем народа, а то је оно, што се противу наши захтевања наводи.

Почем је и у том погледу у нашем интересу, да за наше тежње добијемо подпору јавног мњења Европе, то сам уверен, да то нећемо другим начином постићи, него кад аустријским „плицима“ (перек) и целом свету покажемо, да су наша захтевања несамо у сугласу са нашим историјским правом, него да и нестоје на путу уставној слободи преколитавски „пука“, и оној величини монархије, које је одржање у интересу целе Европе.“ Означење начела, по којима се заједничке ствари обављати имају, није данас опасније, него што је пре било, с тим мање, што је сад, кад је Аустрија из Немачке изтиснута, успех германизовања мање вероватан, и што је опасност, која је Угарској од Аустрије претила, мања постала. „По прагматичној санкцији ми смо неке дужности примили (Левица: никакве дужности!) оне дужности, које су у интересу заједничке обране; безспорно је пак, да су и друге земље на истом основу дужности према нама примиле, и лежи не само у нашем, него и у интересу друге половине монархије, да те дужности точно опредељене буду, и да ми за испуњење ти дужности сигурности добијемо. (Одобрење од центрума; од левице: Не треба то нама.) Даље разлаже, да означити начин обављања обшти ствари ништа друго није, него означити начин сигурности; доказује, да сабор главна начела поставити може, ако и нема према себи министарства; да су закони 1848. год. без утицаја владе сачињени, да су адресе од год. 1861. и 1866. начела признала која народ одобрава, ма да није министарства било, (На ово ћемо опоменути г. Етвеша, кад захтевали будемо, да се и у питању о народностима ма и без министарства главна начела изрекну и признаду).

За њим је говорио од стране левице гр. Бела Кекеш, а за овим од стране Деакове Балтазар Хорват.

За овога рече „П. Лојд“ да је са својом беседом ступио у ред најбољи саборски беседника.

У његовој беседи није знаменито оно, што је о самој ствари говорио, колико што је о изгледима будућности за Угарску и Мађаре говорио, и тако рећи тајне мисли оне школе Мађара изусто, која са Немцима држи, и у свези Немаца и Мађара спасење Мађара тражи. „Положај је, вели, монархије катастрофом Краљевградчком тако тежак постао, да многи очајвају о будућности монархије, шта више да многи прокују да ће се она на скоро распасти. Но шта следеће из тога? Будимо, вели, отворени и искрени! Кад би нам задатак био, да се Аустрији за тегобе од триста-педесет година осветимо, онда у данашњим околностима неби друго чинити могли, него да конач преговора прекинемо и кући идемо, па да Аустрија ако не данас или сутра, а оно свакако наскоро од своји рана угине. Они пак, које не руководи политика освете, него виша и племенитија мисао, пре свега пак одржање и ослобођење нашег народа у свима околностима (немир на левици), — они који у њином политичном рачуну за случај распаднења Аустрије себе питају: Quid fuit? (Шта онда?) и ти ће држати се Самсонове политике, и неће стубове зданија потрести и срушити, само зато, да и мрки непријатељ под развалинама смрт своју нађе,

Quid fuit? То озбиљно питање, вели беседник, стоји нам на путу, и ниште одговора, пре него што се за који правац одлучимо. То питање неможемо на просто и на лако обити кад би ме когод осигурати могао, да европска дипломатија, или ће победоносне силе, на овом географичном простору, који ми заузимамо, неће што ново створити, него да ће на просто опет повратити мађ. државу, коју је Аустрија на своју несрећу разорити помогла — онда би разумео политику, да се конач прекине. Ту сигурност пак неможе ми нико дати, и ја у свему, што се у течају овог века у Европи под утливом или узркосупливом европске дипломатије догодило, ја у мудрости, или у доброту вољи дипломатије налазим тако мало гаранције, да би за народни грех сматрао, кад би наде наше будућности на тако варљивом темељу оснивао. (Одобрење од центрума).

Ја спадам међу оне скромне оптимисте, коме би идеја да би европска дипломатија по распаднењу Аустрије позив ове на Угурску пренела, само онда у стоту вероватност показала се, кад би у оном магновењу, кад катастрофа наступи, пред европском дипломатијом компактно, реинтегрована (у политичном или територијалном смислу?) Угарска стојала, којој се никаква сила неби, бар не без фаталности невеста чинити, или ју забацили могла.

То је начело што беседника руководи. Две могућности, евентуалности стоје пред нама: Или да Аустрија практично и фактично признање наше државне самосталности одрече — и онда не остаје друго, по ићи кући, и народу казати: „Сила захтева тако велику жртву од нас, да нас никад, ни у каквим одношима већа постићи неможе, и то је: народну смрт. Могуће је, да ће нас тај удар доцније, од друге стране згодити, али из страха од доцније несигурне смрти, у јаз раније и сигурније смрти строглавити се — био би исто тако велики кукавичлук, као и лудост. То ћемо народу казати, и он ће за цело поступак наш одобрити (одобрење).

Друга би евентуалност бил, да Аустрија позна свој интерес, да династија увиди, да консолидовање мађ. државе, и мађ. краљевског престола животно питање не само за монархију, него и за династију, за монархију из обзира њенога положаја као ведесиле, за династију пак због тога, што би јој Угарска за темељ даљој будућности служила. Ово је животно питање тим важније, што је опасност са свију страна за Аустрију преча, која монархији уништењем прети.

Ако ова друга евентуалност наступи, Аустрија ће захтевати Угарске испунити, и онда нам не остаје други избор, него с Аустријом мир учинити. Зашто, пита беседник? Зато, што како Аустрија нама гаранције нашег народног и политичног бића и самосталности даде, престаје бити наш непријатељ.

Ове гаранције имајући, немамо основа Аустрије се бојати, јер јој исти фактори разорењем прете, који и Угарској; ова заједничност интереса биће темељ најприроднијег савеза.

Најпосле за то, што ако и не би успели, да заједничким напорима Аустрију спасемо, ипак би ту цел постигли, да би каква катастрофа Угарску као уређену државу нашла, и што би силама теже пало, постојећу државу без сваког узрока из реда живи избрисати, него у противном случају фактично не постојећу Угарску.

Ово ја изводим из поразе краљевградчке, која је Аустрију у основима потресла, а Угарској није ништа користила. Положај се за нас промену у толико само, што нам од то доба опасност не прети толико од стране Аустрије, колико од други страна (крајња левица и неколико Србаља: од кога, од који страна? на то, с великом виком поновљено питање, не бијаше одговора, вити стенографија, и листови ово прилежише), и да је противу тога новог непријатеља (горњи гласо-

ви: који је то?) онај је нама највећи непријатељ, који је досад највећи пријатељ био.

Господи! Нетајимо тај и за монархију и за нас незгодан положај. Тешка је одговорност на људима садање владе, ако услове поштеног мира дати не усудују се, или с тим се скажују; али не мања лежи на нама, ако пре времена конач преговора прекинемо.

Ми смо ову беседу обширније саобштили, јер мисао Деакове партаје одкрива, а како је свима из срца изтекла, показало се тим, што су је пропатили са дуготрајним „живио“ и корифеји те странке дотрчаше до беседника, те се с њим руковаше — и сам преко пута му седећи Кубица Словак руку притиште.

О самој теми ћемо други пут говорити, и ако не пре, а оно ће се приликом адреске дебате на подобне ствари одговорити.

За њим је говорио бар. Шимоњи од левице, кога се беседа допадала, и на више места одобравана; Оноши за Деака, Лад. Тиса за Тису, Ваднаи за Деака, Игњ. Гици за Тису, и С. Кирали за Деака, који је у хумористичном тону говорио тако, да је беседу са обштим смејом завршио.

У седници од 21. новем. продужила се дебата, и међу говорницима најбоље се одликовали: у почетку бар. Фр. Подманички, који је и питање народности као важно и итно споменуо, и напоследку Гици Калман, који је обичном његовом мелодичном красноречивошћу тако говорио, да га је левица много пута са одобрењем, „живио“ и плескањем прекрдала, и да је под њеним аплаузом свршио. Његова беседа по прбстом ставу и тону, али по строгој лојци наличи на ону, што ју је Деак 10. фебр. противу деснице говорио — и за равни успех оскудева јој само — што је пије Деак говорио. Ми ћемо о овој седници тек у идућем броју бити у стању обширније извештај допети. За сад само јављамо, да је напоследку дуга вика владала поводом тим, што је Хорват хтео да одговори на беседу Гиција, којом мисли, да је лично дирнут; левица је то порицала, и тако се жива, виком испрекидана дебата о пословнику и праву Хорвата породи, у којој су Тиса, Андраши итд. учествовали. Међутим Хорват укратко изговори што је хтео.

После тога говорио је још Шомчић. Тај су дан говорили: Фр. Подманички, И. Ченгери, А. Тиса, К. Сас, гр. Л. Радан, Л. Тот, Гици Калман, и Шомчић.

СУДСКА СТРУКА У СРБИЈИ.

IV.

Нужна подељеност свеколиког рада српског, појављује се као четврти услов за добро устројене судове. Ово је врло важно, како за сигурност капитала појединих грађана, тако и за точију и савршенију радњу судских чиновника. Подељеност судског рада принела би обезбеђењу наших капитала тиме, што би нам дала стручно научне и подпуно изображене људе, а принела би савршенству и точности рада, што би на тај начин био у стању судски чиновник поверени му посао као што треба извршити, нити би принуђен био због краткости времена и нагомиланог посла, ствари судске свршавати тек да су само свршене и да као несвршене неби на „асталу његовом“ лежале. Главна је цел да судови им поверене послове ваљано и правично извршују што брже могу, а не да су судови принуђени само брзо, па ма како своје послове свршавати.

Пре свега треба кривичне судове од грађанских судова сасвим одвојити; то ће рећи, да круг суђења суда за кривична дела буде засебе. Врло је пошатио да судија, који се са једном граном судске радње, са делима кривично или непрестано занимао — неможе бити тако добар и практичан у делима друге гране радње судске — у расправи приватних одношења грађана. С тога није замерити данашњем судији у Србији, кад он тек после подписа решења судског о у апшењу нечијем из разлога, што по његовом мишљењу постоје довољни основи подозрења, кад он тек после подписа велим примети, да му је требало најпре испитати: је ли тужба полицајске власти уредна, па тек онда у оцену самог предмета упуштати се. Где се због све подељености рада судског и сам судија налази у некоме „хаосу“, ту онда ни за имање ни за слободу људску неможе бити никакве сигурности; јер шта ће онда, да ради онај сиромашни, кад касациони суд у Србији није по мишљењу своје у стању, да решење које у обште о уапшењу гласи преиначи, што би тиме дошао у противност са самим собом, кад би у том случају морао или сам донети решење, да се уапшени из затвора одпусти, или повратити дело суду првостепеном да законитије решење донесе. Прво је немогуће због садањег његовог устројства, а друго би значило, натерати првостепени суд, да он своје прећутно признање о уредности полицајске тужбе противно сопственом уверењу (јер је решење прво за свега уверење) порекне. Трајаво је на овај начин осигурана човечија личност или лична слобода његова, а још трајавије његово имање, које судове за мање важне ствари од кривичних сматрају и сматрати имају.

Пошто добијемо одвојене судове грађанске од кривичних судова, онда код грађанских нужно је још разликовати следеће подељење:

- а) расправе препирајућих се страна;
- б) расправе, које нису парничнога својства;
- г) послови, који се само администрације тичу;
- в) послови, који се односе на књиге интабулационе, и овима подобне.

У први ред дошла би без разлике сва она питања, који изискују непосредно закопо опредељење правних одношаја једнога лица према другом, као што су парнице, расправе о стецитшту (стицају) и друга.

У други ред дошла би она питања, која се односе на распоред посмртног имања међу наследницима (маса), постављање татора и старатеља, саслушавање по масама разних лица, судско признавање о усвојењу и ослобођењу дебата испод родитељске власти, као и друга још подобна питања.

У трећи ред дошла би цела она радња судска, која се односи на постављање и скидање залоге на непокретно добро, разна потврђења и утврђења исправа, одостверења, саслушавање последње воље ит. подобна.

У четврти ред дошли би сви они послови судски, који захтевају потребно унутрашње уређење судова, као што су: архива, протокол уводни и изводни, регистар, експедиција, преписна канцеларија и још други.

За сваки овај ред аужно би било поставити определена лица, а не да свршени правници, који би се дали на већи посао употребити, буду одређени на сајужавање акта, деловодни протокол, регистар; већ напротив за све под г) побројане механичке послове могла би се чисто практична лица а то стално употребити.

Овако подељена радња судска одправљала би се светлије и сигурније, и то све служило би ради већег осигурања права појединих грађана. Тиме би и држава свој задатак испуњавала, тиме би се онда и државна цел „безбедност и благодата“ грађана постизавала; док овако гди је при несигурном стању судских чиновника, незадовољном изобраењу за судску радњу, при највећој стегу државне цензуре, као и зајршеном стању неподељене радње судске не само немогуће и при најискрепнијој вољи правичнога судије, поиселити на ваљано извршење судске власти, него при оваком стању ствари и највећа је немогућност „да праведни правци пађе, а повини заслужују казњ“; ту онда непомажу ни апелациони, ни касациони, ни дисциплинарни судови, јер у ствари судови већи постављају се у држави само ради већег надзора точнијега остварења прописаних закона од стране нижих судова, и ради савршене изрицања правде и правде. Сви већи судови могу само онда свој задатак као што треба испунити, кад и они одговарају основима правде.

Што се нашег касационог суда у Србији тиче, нужно би било, да се точније определи круг његовога рада, те да је позван у делима правним упутати се у разлагање и о самим „фактима“ и управо то би и био по нашој системи прави задатак његов, јер ми желимо да материјално право буде претежније од формалног права, и нећемо да се обазремо на данашње „положење касационог суда у Француској“, где је материјално право формално право сасвим подчињено. На овај начин добили би приватно право и личну слободу савршено обезбеђену.

А како стојимо према овоме са нашим „дисциплинарни судом“ у Београду? Врло ужасно. Његово је определење „да свакога чиновника који би од министра оптужен био, не суди, него баш осуди! Заиста нема примера да је до данас и једнога од оптужених оправдао. Тако је летос осудио једног средског старешину, који је оптужен био због злоупотребљења своје власти, са губитком државног званија, и то на основу лежећих представљења и сведочења сведока. Доцније је подишено г. министру унутрашњих дела уверење од оних истих испитаних сведока, да исказивања њихова нису онаква, како су од власти суду дисциплинарном представљена, па каквој се помоћи имао сада падати јадни српски чиновник. Никаквој, јер, г. министар вели, да није у стању ништа да учини кад га је већ дисциплинарни суд осудио! Такав суд не треба уставној држави србској покрај других постојећих судова, па с тога њега треба сасвим са листе судова земљских избрисати.

Г Л А С

крајњи бранитеља Србства.

Србин — тај европски мученик — као да је осуђен да навек са своје неслоге злопати.

Истина је сушта, да је Србин од најкада свезбог клете неслоге, због себичњака, клеветника и одадника страдао.

Тако је било од столећа у нас, на жалост ово хоће исто зло и данас да нас тре.

Данас, кад нам је братска љубав, общита слога, и свестна народна радња најнужнија; данас, кад би требали целом душевном и умном снагом наша народна права сложено да бранимо, сачувамо и у живот изведемо; данас кад већ одсудни час куца, који би требао да нас уједињене и целичне на пољу народности и на сваку одбрану готове и спремне затече; данас, кад би

требала цела србска преса све ово као право народа верно да заступа — данас се у „Напредку“ и „Србобрану“ чланци пишу, којима се тежи, да она прастара љуба косовска змија у нас опет живи, и нас подлагом себичњака порућем туђих интереса начини; данас је та, токорс србска преса постала стецитштем страстих нападаја, личних погрда и клевета на народне људе, данас се у „Напредку“ и „Србобрану“ верни народни борци: „мађаросаглијама“, а сви они који се тих дописника неће из уверења да држе „слепцима“ називају!

Непристојност и хрђава тежња тих дописника у „Напредку“ и „Србобрану“, припудила је нас одавде, да и ми на бранику Србства, као стражари србског народа, који дању ноћу страже, да туђинство непотре нашу народност — да и ми наш глас јавно кажемо.

Чуј дакле, сваки брате Србине: шта нам је на срцу, шта нас боли, каква је жеља наша и ком ми наше поверење дајемо.

На срцу нам лежи част имена србског, и ово се име — по нашем уверењу — данас у „Напредку“ и „Србобрану“ пред целим читајућим светом каља, јер ми држимо, да србска преса није позвана, да личним погрдним чланцима на народне људе, свет трује и име србско каља.

Боли нас, што видимо где себичњаци клеветом својом теже, довести народ до поцепаности у овом одсудном добу; што видимо, да онога Србина, који је све своје роду и народу жртвовао, који се за Србство све до да тога мужки борио, пак и данас са пожртвовањем бори, данас окаљаним својим пером у „Напредку“ и „Србобрану“ недостојним начином нападају.

Жеља нам је, да сваки брат Србин, цео свестни народ наш, праве, поштене и верне своје борце позна, и да противнике који на рачун рода и народа себичној цели служе, од себе одлучи.

Глас нашег поверења дајемо ми оном, који је све своје за род и народ пожртвовао, који се и данас за право народа и народности са пожртвовањем бори, оном у којем сваки брат свестан Србин, народног врлог борца свог гледа, оном, који је за своје пожртвовање код народа врле заслуге стекао. (Следује одавање хвале патриотским пожртвовањима г. Милетића, па онда се вели:)

Ми изјављујемо овде Србину Светозару Милетићу наше поверење, правдамо његов правац и поступак наспрам посланичке конференције, и изјављујемо да смо ми с њиме.

Молимо уредништво „Заставе“ да овај наш глас јавности преда.

У Вршцу на Аранђела Михајла 1866.

Подписани: Др. Миша Деметровић, лекар. Др. Ђока Милосављевић адв. Коста Гренчарски адв. Ђока Кадлић, адв. Мита Поповић, адв. Урош Гавриловић, вар. фишк. заменик. Љуба Рајић в. бележник. Јоса Јорговић, бележник. Стеван Савић бележп. Ђора Јорговић вар. протоколита. Бранко Ђорђевић чинов. Лаза Радак чинов. Коста Шербан прав. Ђока Мештеровић економ. Пера Форман арендатор вар. Димитрије Поповић аренд. вар. Ника Богдановић аренд. вар. Трговци: Милета Брадаровић. Ђока Деметровић. Тоша Кујинор. Лаза Е. Недељковић. Коста Милутиновић. Коста Стефановић. Васа Ј. Гренчарски. Ђорђе Д. Митрашин. Ђорђе Ристић. Тима Недељковић. Миша Ђожић. Лаза Милошевић. Сима Петровић. Мита Дурса. Стеван Митрашин. Тоша Г. Ђорђевић. Коста Пав. Обрадовић. Стев. плем. Бога звоноливац. Коста Богосављевић кабаничар. Коста Павић кабаничар. Арса Токић кабан. Занатлије: Урош Савић Никола Миљков. Јован Јовановић. Пера Мариновић. Јоса Ф. Поповић. Ђока Васиљевић дрвар. Светозар Мандукић бурација.

Д О П И С И.

△ Згреб 30. нов. Засад вам немогу ништа знаменитије одовуд јавити Партије су старе: вели се да да има дворанаха од прилике 44, бискуповаца 45, наших 35 без великаша, дакле с великашима би наш клуб најјачи био.

Сутра је саборска седница, да се раздели извештај регликоларне депутације. Можда ће бити говора о изборном реду.

Говорило се, да се закључак донесе, да се до времена док се целокупност земљи не поврати, кр. одписи у престесивање узети пеће; ал као слабо да ће што од тога бити; него ће се ствар по свој прилици без радње договлачити и управ чекати, шта ће мађарски сабор учинити, па по томе да се онда одовуд ради. Још се чују и ти гласови, који би се понајприје обистинити могли, наиме да се сада, пошто је договор са угарским сабором без успеха остао, директ са Бечом поквари, и да се сва условија приме, која влада Мађарима за помрење осуди.

До данас су осци Јелачића и Кумера сви остали великаши од сабора изостали, нити се чује, хоће ли наћ доћи. Од вел. жупана фали опет Десанчић, који је сада збиља болестан.

То је све што вам данас писати знам.

— Вршцац, 16. новембра. Србска посланичка конференција у Нов. Саду, донела је и винарску пре-

пирку, која је — с неке стране — у грубу личну грдњу прешла. Жалост је, кад човек у србском листу, особито у „Напредку“ и „Србобрану“, у ово доба личне нападаје и погрде чита, ал је још жалосније, кад се човек увери, да та лична препирка и данас траје, и да нема броја („Напредак“ и „Србобран“) где се она од дана конференције па до данас неби протезала; — заиста мора човек да најпосле каже, „ратост ти таквог „Напредака“ и „Србобрана“, баш смо их енти. Да ли се таквом препирком и личној грдњом до цели долази, и да ли се таквом достојанство јавне пресе чува, и шта ће странац ил туђинац на те личне нападаје за србску пресу и за народ рећи. — То су питања, на која ће моћи сваки пак и одпочетници тих грдња сами себи лако одговорити.

Овде код нас и око нас осуђује се цела галана „Напредака“ и „Србобрана“; жали се, да ми Срби таквих листова имамо!

У осталом код нас се мисли, да конференцији србских посланика у Н. Саду никако места и пута било није; вели се, да је та конференција заиста изгледала „као озгор покренута“, наравно да тако што нама није годило, и зато се радовасмо а и данас радујемо што нам овдашњи посланик г. Мита Манојловић у ту конференцију ушао није. Нас је наш посланик једним писмом известио и казао нам како о ствари мисли, и ми се с њиме савршено сви слажемо.

Но ми правдамо и поступак г. Милетића, јер држимо, кад он неби био у конференцију ушао, онда би новосадски листови на њега много више којешта потварали него сад; при том смо уверени, да је баш он својим у своје време учињеним излазком из конференције, ову од общте штете уздржао, и уједно уклатио сваку сенку сумње од народа, и затворио уста онима, који су једва чекали да нас могу опет — па ма и неоправдано — за својозгорњи притисак почастити. Тако се овде на сва уста каже „живио Милетић“!

+ Сара је во, на Аранђелов дан. Иу овом крају србском има нас, који „Заставу“ од своје србске браће и пријатеља из ћесаревине добијамо и радо читамо; да ево нас, да вам се и непозвани јавимо и рекнемо срд а чн о х в а л а на вестима, које о нама и нашем животу јавности предајете. Вјерујте, да нам у нашем мучном положају неможе бити веће утехе, него кад видимо, да браћа наша која су сретна да буду слободна од тежког јарма турског, знају за бједу и невољу нашу. Учешће слободније браће наше у нашим невољама, даје нам наду, да није ваљда далеко дан, када ће сунце слободе засјати те разагнати таму дуге ноћи, коју турско варварство по народу нашем распростре.

Да су Турци, од како су, крвопије србске, то је познато. То зло данас је такав мах узело да га живи Србин више сносити неможе. Са свију страна ништа се друго нечује, већ „паре, рајо, паре“, па ако пећеш белаја, апса и легенека, а ти прти и носи све на чаршију те продај; а оће ли теби шта остати, то Турчин нешта.

Хараца имамо свакојака, сад чекамо само, да телал зателали: „почуј рајо па све четир стране! дошо ферман од честитог падише да одсад сваки што ходе и гледа по царевог земљи мора толико и толико гроша платити.“ Једном ријечи зло, да неможе горе бити. А поврх свега у најновије време, ако кум или пријатељ из другог села дође нам у походе, те га спазе пандури, ето ти нас обојнице у апс. Турци немогу очима гледати да се ми брат с братом састајемо. Стари Турци пророкују, да се приближи време пропадања турског царевања, па веле да нам пис ким пеће бити тако добро и рахат, као с њима, што је било!

Када се подигоше Грци мишљасмо, да није далеко дан, који ће осветити Косово и Видовдан; да ли ће нас једном огрејати сунце одкуд му се надамо? Србија, која је са крвљу толики мученика србски себи слободу извојевала, примила је у аманет дужност, да свој браћи србској помогне, те да се робски ланаца опростио. Хоће ли она то скоро учинити? „Забрана „Заставе“ од владе у Србији нас је скаменила овамо. Влада која је позвана да за слободу целог србског народа такорсћи пушку опали, та влада да гони из Србије србску „Заставу“, заставу слоге и слободе: може ли што црње пред србским очима бити него што је то гонење?! У Београду читају „Босански Вјестник“ који прича да смо ми најсретнији народ на свијету! Терати „Заставу из Србије, а пуштати „Босански Вјестник“ који је оруђе крвног душманина србског: зове ли се то служити „общтем интересу и достојанству Србије?“

Дај Боже! те нам се све на боље окренуло, а Србија ако доиста Срб е н д е гаји, нека се отресе сна и мртвила — нека покаже да њен интерес и достојанство нису под нечистим стопама двојнице, или тројнице министара; нека то покаже, те да се и ми јуначкој помоћи од њених синова надати можемо.

Од „Славенског друштва“ у Цириху послата нам је беседа србска, којом је г. Павле Миљков (Србин из Војводине) као председник отворио прву седницу истога друштва, и која је потсм на све славенске језике преведена. Славенско друштво у Цириху желило

је да ту беседу јавности предамо. Ми се радујемо, што нам се дала прилика да послужимо племенитој жељи сједињене славенске омладине, а и у будуће стојимо са „Заставом“ на услузи нашој славенској браћи у Цариху. Беседа гласи:

„Господе и браћо! Најсвечији тренутак мојега живота, јест овај, у који ми част у део паде, да могу у слободној Швајцарској поздравити сједињену славенску омладину. Особито сам се радовао, кад сам чуо, да се међу славенском браћом покренула мисао о сједињењу у обштој цели Славена; а сад је још већа радост моја, кад видим, да је та мисао делом постала — да се у живот превела. Ја се радосно надам, да ће та она — овде живећих Славена остварена мисао, докле је нас међу нама живети. Нека само сваки члан овога друштва обштој славенски задатак у обштој слободи види! Ја, драга браћо, несумњам ни најмање о верној схваћању задатка овог друштва од свију нас; јест, сваки од нас врло добро зна, да се сједињавамо да би сложјо и одушевљено обштој слободи и напредку тежили.

Истина задатак овог друштва, као славенске омладине, огроман је, али нека сваки колико може учини, па је обштој ствари припомогнуто. Учинимо ми своје, а што нама небуде могућно, то ће ако Бог да моћи накнадити браћа која после нас наш заједнички задатак наставе. Ми треба да се жртвујемо, ако хоћемо да нашег млађег нараштају лепши дан осване, него што је наш. Знамо из искуства, где је слога, ту је и слобода; где је слобода, ту се и човечији ум развија и сваки напредак постиже: живимо и радимо у слози и у љубави!

Овде се, драга браћо, сећам речи нашег славенског србског патриоте М. . . који вели: „славенска је омладина жртва, која треба да зајези ону шровалу што славенски род раставља од његове лепше будућности, и преко које ће моћи идући славенски нараштај да пређе у ону слободу, где ће наш род морално и материјално слободан бити.“ Утувимо те важне речи и крешимо се узјамно слогом и братском љубави, те да нашу омладинску славенску цел постићи можемо! Међу Славенима није ово први покушај да остварење униог савеза; али ако су досадашњи покушаји и угушени, није угушено чувство братства у славенским синовима, то чувство живи и данас, и нема те силе, која ће га икад уништити моћи. Семе које је одавно посејано није палило на неплодну земљу; својој виду и данас једну клицу тог семена, негујемо је сложјо, мужански и свесно, да би здравим плодом уродила и богату жетву донела!

Радиом средством убеђења, радимо у духу подпуне слободе и човечанског напретка, те да нам могу руку пружити сви који слободно мисле и напредку човечанства теже! Такав правац, ја велим, једини може уздићи до правог достојанства наше друштво и осигурати остварење славенске узјамности и слободе.

По жељи србске омладине у Грацу саопштавамо следеће писмо од те омладине на србску омладину у Пешти и у Будиму:

„Мило браћо!

„Време је приспело, да се српска омладина покаже на јавном пољу и да изјави свету, којег се правца држи. Неможемо дакле изразити радост нашу, коју смо при читању „изјаве“ српске омладине, која се у Пешту и Будиму налази, у грудима осећали. Нама радост већа је с тиме, што смо искусили, да она начела, која г. Милетић развија не само србска по у обште славенска омладина присваја, а уверена је, да ће питање народности, које се свију у Угарској живећих пемађарских народа тиче, само онда основно решено бити, ако се уставним путем то учини — а основно решење овога питања у колико је за нас нужно, у толико је исто од велике користи за Славене, особито Словенце који су стотинама година од туђих елемената тлачени, којима је политичан живот тако утучен, да се само онда подићи може, ако са другим Славенима у свезу стуне, и то са онима, од којих су по данашњем положају државе одцепљени: а да с те све с временом буде, нужно је решење питања народности, нужна је целокупност троједне краљевине. Тако словенска омладина вели, и с тог гледишта слаже се са начелима г. Милетића, и жели му напредку у подuzeњу његовом. А ви браћо како од нас Срба, тако исто и од словенске омладине примите најсрдечнији поздрав. Паја Гостовић. Мита Боришевић. Јосиф Радуловић. Лазар Јовановић. Бранко Лонгиновић.

— Упитани смо из В. Кикинде: „је ли г. Ђорђе Влатковић, свештеник кикиндски, писао онај допис из Кикинде, што је печатан у 78 бр. „Заставе“ под „Служећи истини одговарамо, да г. Ђорђе Влатковић није писао споменути допис. Уредништво.

Аустрија.

У седници чешке скупштине од 21. о. м. подељен је извештај одбора за адресу. Већина у том извештају изјављује уверење, да се „рајхсрат“ може сазвати само средством слободног споразумљења на основу октобарске дипломе. Потребна Аустрије може одговарати само устав који ујемчава и обстанак царевине и самостални развитак свију области њених. Најпосле се жели, да области заједнички раде за савремени преобрајај прагматичких санкција.

Стране земље.

ИТАЛИЈА. Званични италијански лист доноси краљев указ којим се сазива народна скупштина за 15. децембра. 27. о. м. истиче рок септембарског уговору, по коме француска војска има из Рима изићи. Уочи тога дана, папа ће, као што се чује, држати прквени сабор, и наименоваће више архиепископа за кардинале. — Царица француска очекује се 29. новембра у Рим; вели се, да је ту њен долазак већ и званично оглашен.

ИНГЛЕСКА. „Тајмс“ од 18. о. м. јавља да су уочи тога дана лондонски радници држали јавни сабор, у коме је председавао Потер, један од вођа оне странке, која хоће преобрајај закона скупштинског у интересу слободе и радника. Потер је као извесно јавио да ће на велики сабор од милион и више радника, који се имао држати јуче (21. о. м.), доћи и неки чланови владе, а по свој прилици и председник министарства лорд Дерби. Пошто је, рекао је Потер, влада на том сабору види, да је глас народа за преобрајај скупштинског закона, онда ће торијеско министарство или предложити захтевани преобрајај, или ће чланови његови одступити од власти. Услед тога радници су дали реч, да ће се мирно владати на сабору, и принуђе се да овај у свему буде законит.

ЕГИПАТ. Што смо недавно јавили о увођењу уставности у Египту, то се обистинило. Из Александрије јављају, да је већ састављена и отворена египатска народна скупштина. У престолној беседи казано је, да су још део и отац садањег вице краља тежили до висине данашњих уставних држава; настављајући дакле њихов посао, вице краљ је наредио да се састави народно представништво које ће о унутрашњим пословима и о свима интересима земље бригу водити.

Новије.

Из Атина јављају (преко Марсеља) да је тамошња војена школа затворена на 6 месеци, из узрора што су њаци хтели у гомили ићи у Кандију.

„Ендеп. белж. доноси један телеграм из Марсеља, од 18. (30.) новем. по коме су 3 Хришћанина из Кандије као „бутовници“ били осуђени на смрт у Цариграду; четири страна посланика заузели су се за исте Хришћане, и услед тога замењана им је смртна казна робилом.

Руски орган „Нор“, који у Бриселу на француском излази, пише да је неоснован глас о савезу пруско — руском, али додаје да „слобода савеза“ коју је Наполеон прогласио, можа лако изићи на усамљење Француске. На то париска „Ла Франс“ одговара, да је Француска за све случајеве спремна и осигурана.

„Норд. алг. цтг.“ (орган Бизмарка) признајући могућност савеза пруско-руског тврди, као за оправдање томе, да се ради и о каталичком савезу између Аустрије, Француске, Шпанске, Италије и Баварске, противу протестанске Прусије. Тај савез имао би за цел и обновљење Пољске као самосталне краљевине.

„Дукунфту“ (бечком) пишу из Горице, да италијанска народна саранка оснива у пограничним варошима друштва за одцепљење Тиролске Истрије и Далмације од Аустрије. Тако је основала: у Удини „Comitato per la liberazione dell'Istria“, и у Верони „Comitato centrale Trentino“.

У Лондону од 16. (28.) новем. недобијају никако подморске телеграме из Америке.

Париски „Авнир Насјонал“ јавља, на основу новијих вести да је руско пруски савез за цело уговорен.

Швајцарска савезничка скупштина у Берну створена је 21. о. м. Председник те скупштине напоменуо је, у својој првој беседи, нарочито ово: „европски мир није сигуран; Швајцарској се истина признаје независност, али мудрост ишче, да се спремимо што боље за одбрану слободе и отачбине.“

Као што се из Атине јавља, гарибалдови добровољци, непрестано долазе у Кандију; по италијанским морским варошима налазе се још читаве чете тих добровољаца и радо би се у Кандију упутили, али им неки политички узроци сметају. Међу Грцима велико је огорчење противу Француске, а напротив велико уздање у Русију и у С. Америку.

Призиви на срп. народко позориште, продужено: Ласкал 50 н., Васиљевић 2 ф., Стојић 2 ф., Ђорђевић 1 ф., Радић 1 ф., Петровић 50 н., Вацал 50 н., Тос 1 ф., Оларовић 60 н., Стојковић 1 ф., Н. Н. 50 н., Николић 50 н., Поповић 1 ф., Живић 3 ф.

КОТВА, (Anker)

ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА И УЖИТКА (ренте),

узима на себе да за најјевтиније награде и под најлакшим условима, по многостручном рачуноњу, осигурава на следеће случајеве:

НА СЛУЧАЈ СМРТИ са талом добитка или без тога тала, са ограниченим роком плаћања, на 2 случаја живота и преживљења;

НА СЛУЧАЈ ЖИВОТА са сталним наградама (премијама) или приступом к узјамним удружењима за случај преживљења, са ујемчањем или без ујемчања најмање своте, у свези са наплатом од сваке даље положене награде (премије), ако би отац или старатељ за време докле осигуље траје умрео, а са неодољим повратком плаћене своте, ако би умрло осигуравано дете.

НА УЖИТКЕ (Leibrente) са непосредним или одложеним годишњим деходцама, са месечним наплатама поред месечног полагања осигуравајућих улога.

31. децембра 1865 имало је друштво за осигурање на случај преживљења 33,530 чланова са означеним капиталом од 27,873,678 ф. 30 нов. Од 1. јануара 1859 платило је друштво за 539 случајева смрти 1 553,147 ф. једанаест нов.

2—3 Објасњења даје радо

Представништво „Котве“ за Угарску
ЈОВ. МАРСИН, ЛИХТЕНБЕРГ.

Адреса: Die Repräsentanz des Anker für Ungarn, Bureau Theaterplatz Nr. 4, 2 Stock. Pest.

Лазаревић 1 ф. 50 н., Н. Н. 1 ф., Н. Н. 50 н. Ст. Павловић 5 ф. Лазаревић 2 ф. 10 н., Илић 50 н., Петровић 1 ф. 50 н. Логофет 1 ф., Н. Н. п. офицер 50 н., Савић 1 ф., Н. Н. 40 н., Бешич 1 Н. Н. 50 н., Мапојљивић 1 ф. 50 н., Ст. Михајловић архиманд. 5 ф. Барковић 3 ф.

Из Срб. Сен-Мартона од једне беседе 14 ф. а. вр.
Из Меленаца од добровољне поз. дружине 7 ф. 20 н. а. в.
Из Ст. Бечеја, од добровољне позоришне дружине 31 ф. и гардеробу у вредности од 1200 ф. а. вр.
Из Лежмира од једне беседе 14 ф. а. вр.
Од екон. одсека управљ. одбора србског нар. позоришта у Новоме Саду.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Панчеве 19. новем. Ми смо целе ове недеље из дана у дан имали кише услед чега су се и путови толико покварили, да довоза трговачких готово нисмо имали. Вода расти, за последња 24 сата надошла 8 палаца.

Плаћано је у мањим количинама које од шпекуланта за допуњавање терета, које пак од овдашњих млинара:

Чисто жито 5.70—75 н. ф. 4.90—5.30, наполица ф. 4.50—60 н., но како сам мало пре чуо дао је данас један странац за једну партију од 500 ваг. чиста жита 6 ф. 50 н. по вагану; оно мало пак што је на пијаци доведено плаћано је произвођачима: чисто 5.50—70 н. ф. 4.70—5.20, наполица ф. 4.20—50 н. кукуруз се тражио одма с почетка ове недеље и почем је неколико стотина вагана из друге руке по ф. 3.25 н. купљено, подигне му се цена на ф. 3.30 н., јечам се слабо довози, што је у партијама у добрим је рукама, јуче је продато 400 вагана по 2 ф. 50 н. и том би се ценом данас лако дао сместити; зоб 1 ф. 80.

„Напредак“ се данас за Ласкал и Трет са 4000 ваг. шенице и 5000 ваг. нова кукуруза кренуо; то му је ове јесени први терет који за Сисак чини. Осим тога отишло је такође за Сисак средством две приватне лађе 9000 ваг. шенице, 2000 вагана стара кукуруза и 5000 вагана зоби. За Сегедин је натоварена и за пут спремна једна лутра са 2500 вагана јечма и 100 вина, овдашњег рампаша, од којег је окром тога ове недеље за суму пештанску кућу посредством паробродског друштва 2000 акова вина у Пешту послано.

Ј. К. Пешта 23 нов. Житна пијаца. Ова недеља почела је много живље него прошла, а то поглавито зато што су цене свију врста хране на последњој бечкој берзи знатно скопиле — страни купци тако и наши млинари одобравају веће цене, и обртност бива све знатнија; ако ова добра воља за куп уздржи, имаоци ће искати и веће цене, и у томе лако могу успети — јер ми немамо много рана у магазинама, и сва је у добрим рукама; особито је велика воља на капарисање жита за пролеће; по продавци су постали ређи; и сад се много мање на капари послови закључују, него пре кратког времена. Данас су цене код нас: шеница банатска 86—87 ф. 6.65—6.75, 88—89 ф. 6.95—7.15, — потиска 86—87 ф. 6.70—6.80, 88—89 ф. 7.20—7.25; за април 88—89 ф. 7.40; наполица 80—81 ф. 5—5.25, за пролеће ф. 5.50; раж 78—80 ф. 4.95—5, за пролеће ф. 5.10; јечам 65—70 ф. 3.40—3.60; зоб 45—46 ф. 2, за пролеће ф. 2.20; кукуруз радио плаћају ф. 4.20 но имаоци држе на ф. 4.5—4.30. Новог кукуруза дошло је два товара, захтевана је цена ф. 4, коју нису одобрили, те је кукуруз у магазин смештен. За пролеће било би купаца на кукуруз који би ф. 4.40 одобрили и по казану ф. 1 капару дали — али нема продаваца — јер сваки држи да ће цена кукурузу, као и другој храни и даље скакати. Проји се цена добро поправила, а то што је врло мало, и то старе и слабије врсте имамо. Нове у врло малим количинама долази. За стару дају ф. 3.30—3.50 купци су сами овдашњи шпекуланти. Страним купцима се од сада надамо, и тако предстоји напредовање цене.

Репице није од дужег времена ништа продато, зато је у цени попустила и данас се може испод ф. 6.75 добити. Шпириту према храни и њему цена напредује данас стоји 66 н. Шљивовица добра сремска ф. 26 до ф. 28. Свињска маст, од неког времена престале су наручбине са стране; тако је цена пала, и овдашња свињ. маст може се добити по ф. 35.50 са стране ф. 33 50 нов. са буретом. Шљиве неармичене у бурад ф. 18.50 у цанове ф. 18.25. Маџун тражи се непрестано, а врло га мало има; цена му је ф. 20.50 до ф. 21.50. Мед добро се у цени држи, оцењен ф. 20.50 до ф. 21; неочењен ф. 18 до 18.50. Ораси дебрењски ф. 10.50, славонски ф. 9. Шмарка. За нову би купци, да је на пролеће приме, радо ф. 12 на меров одобрили; но по ту цену имаоци је не даду. Ствру држе на ф. 11.50.

Дукати 6. 11

Сребро 127. 50

Стање воде 4 — 6“ испод 0, долази.